

مقاله تب انتخابات، ملتی با شکاف‌های عمیق را در بر گرفته

منبع: گاردین، شنبه ۲۱ جولای ۲۰۰۷ (۳۰ تیر ۱۳۸۶)

نویسنده: بیان ترینور (Ian Traynor)

برگردان: مهدی جاودانی عرفانی

خانمی در حال گوش دادن به سخنرانی نخست وزیر ترکیه رجب طیب اردوغان در یک تجمع انتخاباتی. عکس از آسوشیتدپرس

مادرزادی حق حاکمیت بر ترکیه را دارند و در دریای آبی، نارنجی و سفید - رنگ‌های نیروهای تازه به پا خاسته - در حال غرق شدن هستند. ثروتمندان نوکیسه و محافظه‌کاران اسلام‌گرا از استان‌ها و شهرستان‌ها محکم و با ثبات ایستاده‌اند تا شاهد دومین پیروزی تاریخی خود در کل تاریخ انتخاباتی ترکیه در صحنه انتخابات پیش رو باشند.

بعضی‌ها این رأی‌گیری را جنگ بین سکولاریسم و اسلام تفسیر می‌کنند، بعضی دیگر آن را به‌عنوان رفتارندمی برای تأیید نخست‌وزیر رجب طیب اردوغان می‌بینند. یا شاید بتوان آن را مبارزه‌ای بین دو تفکر و دیدگاه برشمرد؛ دیدگاهی که خواهان ترکیه‌ای با درهای باز، دموکراتیک‌تر و دلگرم و مطمئن است؛ در مقابل ترکیه‌ای منزوی و در بند توهم دشمن‌تراشی که تمام جهان خارج را در حال توطئه‌چینی و دسیسه‌بر ضدش می‌پندارد.

اگمان بگیس (Egemen Bagis) مشاور نخست‌وزیر می‌گوید: «این انتخابی است بین کسانی که خواهان دموکراسی بیشتر هستند و آنانی که خواهان دموکراسی کمتری هستند.»
پینار کورزای (Pinar Korzay) عقیده دارد: «دموکراسی یک نمایش تجملاتی است که برای هر کشور متلاطم و ناآرامی همانند سومی است که کشور را در وضعیت سخت و دشوار قرار می‌دهد.»

نتیجه انتخابات ترکیه برای دو طرف رقیب، یعنی اسلام در مقابل سکولاریسم و دموکراسی در مقابل ارتش، مانند یک قمار سنگین، حساس و مهم است.

این شهر (استانبول) پهناور و وسیع در تب و تاب انتخابات گرفتار شده و پیامد تصادم شدید و خشن دو فرهنگ متفاوت، آینده ترکیه را رقم خواهد زد و حتی دورتر از حریم مشغله‌های محوری کشور از جمله اروپا، خاورمیانه و قفقاز طنین‌انداز خواهد شد.

در واقع همه کوجه‌ها، خیابان‌ها و میدان‌ها با نوارها، پوسترها و پرچم‌های احزاب سیاسی متفاوت ترکیه پوشیده شده. وانت‌های ستادهای تبلیغاتی در ازدحام فشرده ترافیک شهر راه می‌کشایند و غرش آهنگ‌های تکنوی بالکان آنها همه‌جا را به لرزش در آورده است. قایق‌ها به سمت شاخ طلایی (golden horn) در حرکتند و کشتی‌ها در امتداد تنگه بسفر (Bosphorus) در رفت‌وآمدند تا به تبلیغ جناح‌های سیاسی خود بپردازند و توجه رأی‌دهندگان را به خود جلب کنند.

بوروکرات‌های حاکم با پرچم‌های سرخ و سفید کلان‌شهر که از روی علاقه دوست داشتند تصور کنند به‌طور

شهرپور و مهر ۱۳۸۶
شماره ۱۳۸۶

است که برای هر کشور متلاطم و ناآرامی همانند سومی است که کشور را در وضعیت سخت و دشوار قرار می‌دهد. «یک خانم ثروتمند استانبولی که مانند خیلی از ترک‌ها، برای ژنرال‌های قدرتمند، ارزشی بیش از سیاستمداران قائل است می‌گوید: «اینجا آمریکای لاتین نیست. اینجا ارتش شگفت‌انگیز بوده و ارزش بسیار بالایی دارد. در اینجا همه ارتش را می‌پرستند و دموکراسی برای این کشور زیادی است.»

در سوی دیگر ناسیونالیست‌های افراطی قرار دارند که با ترورهای اعمال خشونت علیه نویسندگان، روزنامه‌نگاران و دیگران در دو سال اخیر دست می‌زده‌اند.

ایرول گل (Erol Gul) رهبر حزب MPH از احزاب ناسیونالیست افراطی که احتمالاً در انتخابات پیش رو دوباره وارد پارلمان خواهد شد ادعا می‌کند: «آزادی و دموکراسی به‌معنای حربه‌ای برای تضعیف کشور ما مورد استفاده

قرار گرفته است؛ در حالی که ما باید تک و تنها از تمام پتانسیل‌های موجود استفاده کنیم. اینجا هوشیاری ملی بیدار شده است.»

به علت ماه‌ها فضای ملتهب و قطبی شده که به خاطر زور آزمایی دولت و ارتش به‌وجود آمده، سلی اذل (Soli Ozel) کارشناس سیاسی از استانبول عقیده دارد: التهاب انتخابات پیش رو بالا بوده و این رأی‌گیری برای رقابای انتخاباتی بسیار مهم است؛ او می‌گوید: «این انتخابات معنی و مفهوم جهانی خواهد داشت.» بحث این است که آیا ترکیه می‌تواند به‌شکلی «سکولار، دارای نظام سرمایه‌داری و دموکراتیک همراه با اکثریت مسلمان» تبدیل و از آزادی‌های بیشتری برخوردار شود؟

در بین بیلبوردها و پوسترهایی که در همه‌جای شهر دیده می‌شوند و چهره مردان سیاستمداری که با گام‌های بلند، هدفمندانه به پیش می‌روند را نشان می‌دهد. یک شکاف بزرگ در بین تصاویر و عکس‌های تبلیغاتی به چشم می‌خورد. این که هیچ اثری از زنان محجبه مسلمان وجود ندارد، نشان‌دهنده یک منازعه آتش افروز است که در ظاهر به انتخابات زود هنگام انجامیده است.

وقتی در ماه آوریل نخست‌وزیر، وزیر خارجه‌اش «عبدالله گل» را برای پست ریاست جمهوری معرفی کرد، سر فرماندهی ارتش و مخالفان به شدت واکنش نشان دادند، زیرا همسر آقای گل — یک مسلمان دین دار — حجاب خود

را حفظ می‌کند.

نتیجه آن، وقعه کامل امور، رویارویی و بحرانی بود که با اولتیماتوم شبانه به نخست‌وزیر همراه شد. ارتش در دهه‌های اخیر چهار بار کودتا کرده است. ترک عادت موجب مرض است، اما این اولتیماتوم به حزب عدالت و توسعه، به شکلی نو یعنی از طریق وب‌سایت سر فرماندهی کل اعلام شد. دلیل تهدید به کودتا از طریق اینترنت، آن بود که آقای اردوغان سکولاریسم مقدس مندرج در قانون اساسی را به خطر انداخته بود. این تهدید جرقه‌ای از ترس ایجاد کرد.

وفاق و اجماع کلی در استانبول و آنکارا آن است که آقای اردوغان با سماجت و پافشاری زیاد، مرتکب یک اشتباه بزرگ سهوی نادر شد. از

این رو، انتخابات را چهار ماه زودتر از موعد مقرر برگزار کرد تا این بحران را حل کند. تمام نظرسنجی‌ها نشان می‌دهد که او در این انتخابات مورد حمایت دوباره قرار خواهد گرفت و اکثریت ۵۵۰ کرسی مجلس در آنکارا برای دومین بار به مدت پنج سال به دست حزب AKP یا حزب عدالت و توسعه خواهد افتاد.

چنگیز کاندار (Cengiz Candar) تحلیل‌گر می‌گوید: «ما یک گام مهم روبه جلو بر خواهیم داشت. انتخابات پیش رو یک شکست بزرگ برای ناسیونالیست‌ها و وطن پرست‌های افراطی و ژنرال‌هایی خواهد بود که علیه

خانم کرزای چنین بینشی به قضیه دارد:
«برای ما، سکولاریسم از دموکراسی مهم‌تر است.»

آقای بگیس مشاور اردوغان و کاندیدای حزب AKP می‌گوید: «تصمیم‌گیری در مورد مسائلی از قبیل این که مردم باید چه بپوشند، بخورند، بخوانند یا فکر کنند بر عهده دولت نیست. اما در هر صورت ۶۳ درصد زنان ترکیه پارچه‌ای بر سر دارند و حق سرکردن روسری به همان اندازه مهم است که پوشیدن دامن کوتاه.»

آلی کارکولو

دولت تصمیم عجولانه و شتاب زده گرفته اند.»
این تهدید نظامی احتمالاً نتیجه معکوس خواهد داشت و موضع اردوغان را مستحکم تر می کند، ولی در عوض ممکن است او پست ریاست جمهوری را از دست بدهد.

مهم ترین حزب مخالف CHP یا حزب جمهوری خواه خلق (Republican People's party) هیچ شانسی برای پیروزی در انتخابات پیش رو نخواهد داشت و تمام تلاش خود را در جهت ترساندن و ارعاب مردم و اتهام به دولت و AKP به کار گرفته و ادعا می کند منشأ AKP، «اسلام سیاسی» است و این حزب نقشه کشیده تا با حرکت زیرزمینی و مخفیانه ترکیه را به سمت حکومت مذهبی تئوکراسی بکشاند.

کارشناس مسائل انتخاباتی و مطالعات آماری که تحلیل گر انتخاباتی به شمار می رود، علی کارکولو (Ali Carkoglu) می گوید: «حتی اگر این ادعا درست نباشد، ستاد انتخاباتی

حزب جمهوری خواه بسیار موفق است. در بیش از ۳۰ درصد حوزه های رأی گیری، به کابوس ستاریویی شبیه انقلاب ایران باور دارند. بخصوص زن های تحصیل کرده شاغل تصور می کنند دخترهایشان در عرض چند سال، خود را در کشوری مانند عربستان یا ایران ببینند.»

خانم کرزای چنین بینشی به قضیه دارد؛ تمام کسانی را که می شناسم بر ضد AKP رأی خواهند داد، زیرا همسر نخست وزیر حجاب خود را حفظ می کند. AKP به بازار و کسب و کار رونق حیرت آوری داده، اما اکنون اگر شما به پاساژها و فروشگاه های پوشاک جدید سر بزنید، دخترانی را می بینید که روسری هایی با مارک های گوجی و لوئیس وتون (Louis Vuitton) بر سر دارند. ایران به ما خیلی نزدیک است و این مردم را نگران می کند. سکولاریسم برای ما از دموکراسی مهم تر است.

دلجویی

چنین بحث و جدل هایی پس از دلجویی و وعده و وعید دولت، به آرامی فروکش کرد؛ آقای بگیس مشاور اردوغان و کاندیدای حزب AKP می گوید: «تصمیم گیری در مورد مسائلی از قبیل این که مردم باید چه بپوشند، بخورند، بخوانند یا فکر کنند بر عهده دولت نیست. اما در هر صورت ۶۳ درصد زنان ترکیه پارچه ای بر سر دارند و حق سرکردن روسری به همان اندازه مهم است که پوشیدن دامن کوتاه.»

روسی در این انتخابات تبدیل به یک موضوع توتمی^(۱) سمبل شده است که انتخابات را به رقابتی بین اسلام گرایان بسته و سکولارهای ارتشی تبدیل کرده. آقایان اذل و کندار عقیده دارند؛ این فقط یک بهانه است، نبرد اصلی بر سر قدرت است.

کشور در وسط یک انقلاب آرام، طولانی و پیچیده قرار دارد. طبقه سیاسی و اقتصادی حاکمه در آنکارا و استانبول که به طور سنتی اداره ترکیه مدرن اعم از ارتش، سازمان های اطلاعاتی، بوروکراسی و قضاوت را بر عهده داشتند، با مسلمانانی از طبقه متوسط، برخاسته از شهرستان ها و استان ها جایگزین می شوند. این طیف دارای

جسارت، ریسک پذیری بالا، بلند پرواز، موفق و عمیقاً محافظه کار و مذهبی هستند و با این که سابقاً محروم بوده اند، مصرانه در طلب به دست آوردن قدرت هستند.

معمای آقای اردوغان، چهره مردم ترکیه جدید را نشان می دهد و حزب عدالت و توسعه او، عامل سیاسی این حرکت زلزله وار و عظیم است. او در اولین حضورش در اریکه قدرت، کاملاً موفق بود. وی با اتحادیه ارو با مذاکرات را آغاز کرد، تورم افسارگسیخته را مهار کرد، نرخ بهره را کاهش داد، متوسط درآمد را به بیش از دو برابر افزایش داد و با بازکردن درهای کشور، باعث جذب سیلی از سرمایه های خارجی شد. او ترکیه را از گزند صدمات و فجاجی گوناگونی که در کشور همسایه، عراق پدید آمده بود، حفظ کرده است.

جرالد کناس (Gerald Knaus) از اتریش که ریاست گروه مشاوره اقتصادی در استانبول را بر عهده دارد، می گوید: «اردوغان کاملاً سیستم ترکیه را متحول کرده است. زنجیره ای از اتفاقات سودمند و خوب، پشت سر هم رخ داده است.»

در قمار جهانی شدن، ترکیه یکی از برندگان بوده است، اما در این قمار، بازنده هایی هم وجود دارند که منبع تغذیه و اکتنش های منفی ناسیونالیستی هستند و باعث واپس گرایی ناسیونالیست های افراطی شده اند. این به نوبه خود منجر به بمب گذاری و قتل، فساد و حمله های کثیف دستگاه امنیتی و آزار و اذیت و برنده آزادی خواهانی از جمله ارهان پاموک (Orhan Pamuk) - برنده جایزه نوبل ادبیات - شده است.

بدگمانی

آقای اردوغان بدگمانی هایی را هم برانگیخته است. او مظنون به وارد کردن دوستان مذهبی خود به بدنه دولت - که بیشتر بر پایه تقوا و وفاداری انتخاب شده اند تا شایسته سالاری - است. در کنار آن، به اشتباه وی در تلاش برای به چنگ آوردن ریاست جمهوری می توان اشاره کرد. وی همچنین به نمایندگان و

روسی در این انتخابات تبدیل به یک موضوع توتمی سمبل شده است

آقای اذل عقیده دارد: «به خاطر اشتباهات زیاد احزاب مخالف، اردوغان و AKP ترکیه ای دموکراتیک تر، با درهای باز و دگرگون شده را نمایش می دهند.»

مذهبی جدید، مسلمانان محافظه‌کار بر درآمد» است. شهردار سابق استانبول، فوتبالیست پر انرژی و اسلام‌گرای انقلابی تندرو در دوران جوانی می‌گوید، او با رهبری یک حزب محافظه‌کار و دموکراتیک بر پایه ارزش‌های مذهبی، مشابه دموکرات مسیحی‌های اروپا، به بلوغ سیاسی خود رسیده است. منتقدان اردوغان، از یک حرکت اسلامی زیرزمینی نگرانند.

ژنرال یاشار بویوک‌انیت (Yasar Buyukanit)

فرمانده ستاد نیروهای مسلح. او نظامی‌گری را بر سیاست ترجیح می‌دهد. ژنرال در پشت‌پرده، در صدور تهدید ضمنی به کودتا علیه دولت اردوغان نقش مهمی داشت. با این کار، نمایش قدرتی بین ارتش و سیاستمداران شروع شد که در نهایت به انتخابات پیش رو انجامید. وی که در آگوست گذشته جانشین فرمانده میانه‌روتر پیشین شد. از دخالت در امور سیاسی چندان ابایی ندارد. شاخه سیاسی ارتش، حزب اصلی، اما ضعیف مخالف دولت شناخته می‌شود. وی مدتی در مرکز سر فرماندهی ناتو در بلژیک و به عنوان فرمانده اطلاعات ارتش در مرکز فرماندهی جنوبی ناتو واقع در ناپولی مشغول به خدمت بوده است. به عنوان فرمانده دومین ارتش بزرگ ناتو، به خاطر داشتن روابط گرم و نزدیکی با پنتاگون - با وجود تنش حاد میان امریکا و ترکیه بر سر جنگ عراق - مورد توجه است.

مصطفی کمال، آتا تورک، پدر ملت

در سال ۱۹۲۳ افسر ارتش عثمانی رهبری انقلابی را که منجر به ایجاد ترکیه نوین شد و از میان ویرانی‌های به‌جا مانده از امپراتوری عثمانی برخاسته بود، برعهده داشت. شخصیت وی در ترکیه مورد احترام و پرستش بسیار است. آتا تورک برای ترکیه آن نقشی را دارد که لنین برای اتحاد جماهیر و مانو برای چین!

۰۰۰ مهم‌ترین رقبای AKP

حزب جمهوری خواه خلق (Republican People's party)

توسط آتا تورک ایجاد شد و دینز بایکال (Deniz Baykal) سیاستمدار با سابقه، هدایت آن را برعهده گرفت و وفاداران از سکولاریسم حمایت می‌کند.

حزب نهضت ناسیونالیست (Nationalist Movement party)

توسط دولت بهسلی (Devlet Bahceli) هدایت می‌شود. یک گروه راست افراطی که در سال ۲۰۰۲ قسمتی از ائتلافی بود که در مقابل AKP شکست خورد.

حزب دموکرات

حزب راست میانه‌رو، که محمات آگار (Mehmet Agar) رهبری آن را برعهده دارد و به احتمال زیاد اگر AKP نتواند به تنهایی دولتی تشکیل دهد، در تشکیل دولت متحد AKP خواهد بود.

پی‌نوشت:

۱- توتوم: روح یک چیز مقدس که با قبیله‌های سرخ بوستان در ارتباط است. م.

یارانش اجازه داده فضایی ایجاد کنند که عدم تحمل در مقابل رفتار و عادات نامسلمان‌ها را تشویق می‌کند. تمام شواهد نشان می‌دهد این شک و تردیدها حکایت از یک حرکت زیرزمینی با قصد و غرض خاص دارد.

آقای کارکولگو می‌گوید: «آنها این حرکت را به عنوان شروع یک پایان تلخ می‌بینند. این نشانه‌ای از تصرف و کنترل تمام نهادهای مرکزی جمهوری به دست محافظه‌کاران اسلام‌گرا و اطرافیان آنهاست.»

با وجود عقاید این چنینی، نظر و نگرش کلی بر این باور است که باید خوش‌بینانه به قضیه نگاه کرد، به عبارتی حکم بر براءت است مگر آن‌که خلافش اثبات شود.

آقای سلی اذل عقیده دارد: «به خاطر اشتباهات زیاد احزاب مخالف، اردوغان و AKP ترکیه‌ای دموکراتیک‌تر، با درهای باز و دگرگون‌شده را نمایش می‌دهند، این کاری است که آنها انجام می‌دهند. حتی اگر دقیقاً به نتیجه کار خود آگاه نباشند. اگر آنها در انتخابات پیش رو اکثریت آرا را به دست آورند، تنها انتخاب و نه بهترین انتخاب آنها، باز کردن فضای سیاسی کشور است.»

بر اساس نظرسنجی‌ها اردوغان اکثریت آرا را به دست خواهد آورد و قادر خواهد بود رهبری دولت تک‌حزبه خود را برعهده داشته باشد.

آقای کندار می‌گوید: «مسئله اصلی این انتخابات، مسئله روسری یا سکولاریسم و اسلام نیست. تنها مسئله حقیقی این است که اعتماد

و اعتقاد مردم به اردوغان تا چه حد محکم و پایرجاست و وی از این اعتماد چگونه استفاده خواهد کرد. همه چیز بستگی به میزان و ابعاد پیروزی او دارد.»

نقش‌های کلیدی

رجب طیب اردوغان

نخست‌وزیر ترکیه برای دومین دوره پنج‌ساله به عنوان رهبر حزب AKP، حزب عدالت و توسعه ایفا شد. این حزب AKP نماینده «طبقه متوسط

آقای کندار می‌گوید: «مسئله اصلی این

انتخابات، مسئله روسری یا

سکولاریسم و اسلام نیست. تنها مسئله

حقیقی این است که اعتماد و اعتقاد

مردم به اردوغان تا چه حد محکم و پا

برجاست و وی از این اعتماد چگونه

استفاده خواهد کرد. همه چیز بستگی به

میزان و ابعاد پیروزی او دارد.»